

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛІСТИКИ

УДК 342.734]:314.151.3-054.73

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ ДОПОМОГИ НА ПРОЖИВАННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ

Вознюк Наталія Іванівна,

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0002-6705-0497

Сокол Марія Василівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0001-6820-3347

В статті проаналізовано окремі особливості механізму надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам. Встановлено, що він є результатом трансформації механізму надання адресної допомоги для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг. Проведено порівняльний аналіз ключових характеристик порядку надання цих двох допомог. Зокрема визначено, що в процесі трансформації загалом збережено такі основні характеристики як: грошова форма, фіксований розмір, адресність. Певною мірою послаблено цільову спрямованість допомоги на проживання, що обумовлено корегуванням мети її надання.

Охарактеризовано особливості категоріального способу адресування допомоги на проживання. Зокрема, проведено аналіз змін до переліку критеріїв визначення належності до категорії отримувача цього виду допомоги. Встановлено, що такі зміни дозволяють мінімізувати ризик помилкового включення при наданні допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, що є критично важливим в умовах воєнного стану.

Визначено, що цифровізація механізму надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам є надзвичайно важливою для гарантування прав внутрішньо переміщених осіб, які передбачені національним законодавством та міжнародними актами, ратифікованими в Україні.

Закцентовано увагу на доцільності внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб". Зокрема, з огляду на значення допомог в системі соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, запропоновано на законодавчому рівні передбачити право на допомогу на проживання для внутрішньо переміщених осіб.

Вироблено загальні пропозиції щодо удосконалення правового регулювання умов та порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам.

Ключові слова: допомога на проживання, внутрішньо переміщені особи, адресність, цифровізація, соціальний захист.

Vozniuk Nataliia, Sokol Mariia. On the issue of improving the mechanism of providing housing assistance to internally displaced persons

The article analyzes the current mechanism of providing housing assistance for internally displaced people. Established that it is the result of transformation mechanism of providing targeted assistance to cover living expenses, including including payment for housing and communal services. The comparative analysis of of the key characteristics of these two benefits was made. In particular, it is determined that in the process of transformation, the following main characteristics are generally preserved: monetary form, fixed size, targeting. To a certain extent, the targeting of of living allowance has been weakened to a certain extent due to the adjustment of the purpose of its provision.

The peculiarities of the categorical method of addressing assistance are characterized for accommodation. In particular, the analysis of changes in the list of criteria for determining belonging to the category of recipient of this type of assistance. It is established that such changes allow to minimize the risk of erroneous inclusion in the provision of assistance for accommodation to internally displaced people, which is critically important in the conditions of martial law. It is determined that the digitalization of the mechanism for providing housing assistance to internally displaced people, which are provided for by national legislation and international acts ratified in Ukraine, is very important for guaranteeing their rights.

Attention was focused on the expediency of amending the Law of Ukraine "On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons". In particular, taking into account the importance of benefits in the system of social protection of internally displaced people, it is proposed to provide at the legislative level the right to housing allowance for internally displaced persons. General proposals for improving the legal regulation of the conditions and procedure for granting housing allowances to internally displaced persons were made.

Key words: *housing assistance, internally displaced persons, targeted, digitization, social protection.*

В умовах воєнного стану грошові допомоги залишаються дієвою підтримкою осіб, які опинились в складних життєвих обставинах. Саме цей вид соціального захисту дає змогу надати оперативну та ефективну допомогу тим, хто її критично потребує. Сучасні виклики обумовили запровадження нових видів державних соціальних допомог, зокрема, допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам.

Питання вдосконалення механізму надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам не втрачають своєї актуальності, про це зокрема свідчить значна кількість звернень на цілодобову гарячу лінію Мінреінтеграції з кризових питань, більше половини яких стосуються виплат внутрішньо переміщеним особам [1].

Метою статті є визначення особливостей правового регулювання надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам та вироблення пропозицій щодо його вдосконалення.

Допомога на проживання стала частиною системи соціального захисту внутрішньо переміщених осіб з моменту набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332 "Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам" (далі – Постанова № 332) [2], якою було затверджено відповідний порядок надання такої допомоги. До впровадження цієї виплати внутрішньо переміщеним особам надавалась адресна допомога для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг

(далі – адресна допомога) відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 505 "Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг" [3]. Сучасні виклики зумовили необхідність не просто удосконалення механізму адресної допомоги, а повної його трансформації. При цьому було збережено ключові характеристики цієї допомоги.

Зокрема, збережено грошову форму та фіксований розмір. Тут основною зміною стало встановлення розміру виключно у твердій грошовій сумі без прив'язки до прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Наразі допомога на проживання виплачується в розмірі 3 000 гривень для осіб з інвалідністю та дітей та 2000 гривень для інших осіб.

Певною мірою послаблено цільову спрямованість допомоги. Щодо адресної допомоги, тут була чітка вказівка на мету виплати: для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг. Тобто ця допомога була спрямована саме на забезпечення внутрішньо переміщеної особі можливості проживати у приміщенні, населеному пункті. Мета надання допомоги на проживання видається значно ширшою. З огляду на зміст Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженому Постановою № 332, навіть слово проживання тут має дещо інше семантичне наповнення: від проживати "витрачати на існування"

[4, с. 179]. Мета допомоги на проживання – забезпечити можливість внутрішньо переміщеній особі існувати протягом періоду вимушеного залишення постійного місця проживання з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації тощо.

Також збережено адресність допомоги на проживання. Виділяють три основні способи адресування соціальних допомог: пряме оцінювання або перевірка засобів до існування (допомога надається тим, особам, чий дохід є нижчим за встановлений законодавством рівень, наприклад допомога малозабезпеченим сім'ям); категоріальний спосіб (ґрунтується на врахуванні потреб певних соціально-демографічних груп чи категорій населення, які найбільше потребують допомоги); самовизначення (особа самостійно вирішує, чи скористатись їй допомогою); забезпечення адресності силами громадськості, а саме через місцеву громаду [5, с. 64; 6]. В основу механізму надання допомоги на проживання закладено спосіб забезпечення адресності за категоріальним принципом. Допомога на проживання надається особам, які мають статус внутрішньо переміщених.

Слід зазначити, що категоріальний спосіб адресування допомоги на проживання має певні особливості. Критерії визначення належності до категорії отримувача допомоги на проживання не є сталими, вони постійно уточнюються. Це зумовлено необхідністю раціонально використовувати кошти, для соціальної підтримки населення в умовах воєнного стану. До Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженому Постановою № 332 (далі – Порядок), за вісім місяців було внесено одинадцять змін, частина яких стосувалась саме звуження кола реципієнтів. Такі зміни дозволяють мінімізувати ризик помилкового включення при наданні допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам.

Відповідно до першої редакції Постанови № 332, допомога на проживання надавалась усім внутрішньо переміщеним особам крім тих, які були обліковані як внутрішньо переміщені особи до 24 лютого 2022 року у регіонах, що не включені до переліку

адміністративно-територіальних одиниць, на території яких платникам єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які перебувають на обліку на відповідній території, може надаватися допомога в рамках Програми "єПідтримка", затвердженому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 № 204-р [7], за винятком осіб, які отримували щомісячну адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам. Надалі критерії визначення осіб, які мають право на цю допомогу неодноразово уточнювались.

Вже з травня 2022 року, відповідно до змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 16.04.2022 № 457, таку допомогу на проживання почали надавати лише тим внутрішньо переміщеним особам, які перемістилися з тимчасово окупованої території, території територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), а також внутрішньо переміщеним особам, у яких житло зруйноване або непридатне для проживання внаслідок пошкодження і які подали до 20 травня 2022 року заявку на відшкодування відповідних втрат, зокрема через Єдиний державний вебпортал електронних послуг.

Перелік територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) формується за погодженням Міністерства оборони України в електронній формі, а за відсутності технічної можливості, на підставі пропозицій відповідних обласних і Київської міської військових адміністрацій та затверджується наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Перелік не є фіксованим – він регулярно актуалізується.

Вдруге критерії визначення належності до осіб, які мають право на допомогу на проживання було оптимізовано в серпні 2022 року. 24 серпня 2022 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2022 № 923 (далі – Постанова № 923) [8]. Відповідно до змін, передбачених Постановою № 923, допомога не буде надаватись внутрішньо переміщеним особам, які отримали цей статус

до 24 лютого 2022 року, незалежно від того, в якому регіоні вони перебували на обліку. Попередня редакція передбачала, що допомога не виплачувалась зазначеній категорії осіб, за умови, що вони перебували на обліку у регіонах, що не включені до переліку, зазначеному в абзаці першому пункту 2 Порядку (Перелік адміністративно-територіальних одиниць, на території яких платникам єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які перебувають на обліку на відповідній території, може надаватися допомога в рамках Програми «ЄПідтримка», затвердженому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 № 204-р [7]).

Водночас, право на отримання допомоги на проживання збережено за внутрішньо переміщеними особами, які отримали цей статус до 24 лютого 2022 року, та отримували щомісячну адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг. Згідно Постанови № 923, право на отримання допомоги на проживання також надано внутрішньо переміщеним особам, які отримали цей статус до 24 лютого 2022 року, та повторно перемістилися з тимчасово окупованої території, території територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) після 24 лютого 2022 року.

Позитивною новацією Постанови № 923 є встановлення нових процедурних строків. Зокрема, встановлено строк з якого надається допомога на проживання у разі включення територіальної громади до переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) (далі – Перелік). Згідно змін, передбачених Постановою № 923, допомога надається з 1 числа місяця, наступного за місяцем, в якому відповідну громаду включено до такого Переліку. Слід звернути увагу на відсутність норми, яка би встановлювала строк припинення виплати допомоги на проживання у разі виключення територіальної громади з Переліку, якщо,

відповідно до абзацу восьмого пункту 3 Порядку, саме переміщення з території, яка віднесена до Переліку було підставою для призначення допомоги. Вважаємо за доцільне доповнити пункт 3 Порядку нормою, де передбачити, що в разі виключення територіальної громади з переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), виплата допомоги припиняється з 1 числа місяця, наступного за місяцем, в якому відповідну громаду виключено з такого переліку. Така норма буде узгоджуватись з положенням абзацу четвертого пункту 3 Порядку: «Допомога виплачується за повний місяць незалежно від дати звернення за її наданням» та не буде суперечити положенням абзацу восьмого пункту 3 Порядку.

Відповідно до останніх змін, передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 № 1168 [9], посилено контроль за дотриманням вимог законодавства під час надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам. Новація спрямована на виявлення внутрішньо переміщених осіб, які не проживають за адресою, що була вказана при постановці на облік. Вибіркові перевірки фактичного місця проживання/перебування внутрішньо переміщених осіб будуть проводитись територіальними органами Нацсоцслужби. У разі відсутності внутрішньо переміщеної особи за фактичним місцем проживання/перебування та неприбуття в подальшому протягом десяти календарних днів до відповідного органу соціального захисту населення за місцем перебування на обліку для проходження ідентифікації, надання допомоги на проживання буде припинено з наступного місяця. Так, відповідно до нововведення, додано ще один критерій визначення належного реципієнта – проживання за адресою, яка була вказана під час постановки на облік як внутрішньо переміщеної особи.

Отже отримувачами допомоги на проживання можуть бути лише внутрішньо переміщені особи, які відповідають усім вищевказаним критеріям. Встановлення чітких критеріїв дозволяє надавати підтримку тим, хто її дійсно потребує.

Слід звернути увагу на той факт, що

в умовах воєнного стану допомога на проживання може бути певний час єдиним джерелом доходів внутрішньо переміщених осіб. Це дає підстави стверджувати, що цей вид соціального захисту є критично важливою складовою системи соціального захисту цієї категорії осіб. Проте у Законі України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" [10] допомогу на проживання не закріплено. В умовах воєнного стану нормативне регулювання умов та порядку надання допомоги на проживання здійснюється за допомогою підзаконних нормативно-правових актів: постанов Кабінету Міністрів України. Водночас для належного гарантування дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб, вважаємо за доцільне визначити право цієї категорії осіб на державні допомоги на законодавчому рівні. Зокрема, внести зміни до статті 7 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб". Назву статті після слів "загальнообов'язкове державне соціальне страхування" доповнити словами "державні соціальні допомоги". Також доповнити статтю 7 пунктом 2-1, де передбачити право на допомогу на проживання, яка надається на умовах і в порядку визначеному Кабінетом Міністрів України.

Ще однією важливою особливістю механізму надання допомоги на проживання є цифровізація процедури звернення за призначенням допомоги. Так, згідно чинної редакції Постанови № 332, для отримання допомоги внутрішньо переміщена особа заповнює заяву, яка формується засобами Порталу Дія. За даними Мінцифри, від початку повномасштабної війни 1,4 млн українців подали заяву на отримання довідки ВПО та оформили регулярні виплати від держави в Дії [11].

Також 13 жовтня 2022 року Мінсоцполітики повідомило про підключення управління соціального захисту населення до Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС) по всій території України, що забезпечує прискорення оформлення

допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам та вирішення проблемних ситуацій переселенців [12]. Одночасно цифровізуються послуги, які є супутніми у механізмі надання допомоги на проживання. Незабаром в Дії розпочнеться бета-тестування двох послуг для внутрішньо переміщених осіб – зміна фактичного місця проживання та скасування статусу внутрішньо переміщеної особи.

Цифровізація послуг та впровадження централізованого обліку та призначення дозволяє оптимізувати процедуру надання допомоги на проживання, провести автоматичну верифікацію та моніторинг державних виплат внутрішньо переміщеним особам, що є надзвичайно актуальним в умовах воєнного стану.

У підсумку можемо зазначити, що забезпечення соціального захисту хоча б на мінімальному рівні мільйонів людей які були змушені покинути місця постійного проживання в умовах воєнного стану стало для держави одним з найбільших викликів у соціальній сфері. Необхідність оптимізації бюджетних видатків на соціальну сферу обумовила встановлення додаткових критеріїв для визначення цільової групи отримувачів допомоги на проживання.

Уряд України, використовуючи наявний механізм нормотворення, оперативно реагує на змінювані процеси, вдосконалює порядок, підстави та способи надання окремих видів соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, зокрема допомоги на проживання. Водночас для належного гарантування дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб вбачається за необхідне визначити право таких осіб на державні допомоги на законодавчому рівні. Зокрема, внести відповідні зміни до статті 7 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб".

Перспективним напрямком подальших досліджень вважаємо вивчення практичних аспектів правового регулювання надання державних допомог внутрішньо переміщеним особам.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Офіційний сайт Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Більше половини звернень на гарячу лінію Мінреінтеграції протягом тижня стосувались виплат ВПО. URL: <https://minre.gov.ua/news/>

bilshe-polovyny-zvernen-na-garyachu-liniyu-minreintegraiciyi-protyagom-tyzhnya-stosuvalys

2. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>

3. Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 505. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-%D0%BF#Text>

4. Словник української мови. Академічний тлумачний словник в 11 томах. Том 8, 1977. URL: <http://sum.in.ua/s/prozhyvaty>

5. Андрієнко І. С. Адресність соціальної допомоги: теоретичний та практичний складники. *Науковий юридичний журнал*. 2019. № 9. С. 62-67.

6. Кудлаєнко С. В., Онофрійчук В. В. Адресна допомога як складова соціальної політики. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2015_5_15

7. Про затвердження переліку адміністративно-територіальних одиниць, на території яких надається допомога застрахованим особам в рамках Програми "єПідтримка": розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 № 204-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/204-2022-%D1%80/ed20220320#n9>

8. Про внесення змін до Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2022 № 923. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/923-2022-%D0%BF#Text>

9. Про внесення змін до Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: постанова Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 № 1168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1168-2022-%D0%BF#Text>

10. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

11. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. В Дії можна буде змінити місце проживання ВПО та скасувати статус. URL: <https://diia.gov.ua/news/v-diyi-mozhna-bude-zminiti-misce-prozhivannya-vpo-ta-skasuvati-status-doluchajtesya-do-zapisu-na-beta-test>

12. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. Мінсоцполітики підключено до ЄІССС всі регіони України для надання соціальних послуг ВПО. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22268.html>

REFERENCES:

1. Ofitsiyniy sait Ministerstva z pytan reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii Ukrainy. Bilshe polovyny zvernen na hariachu liniyu Minreintehratsii protiahom tyzhnia stosuvalys vyplat VPO. [Official website of the Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine. More than half of appeals to the hotline of the Ministry for Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine during the week concerned payments to IDPs]. Retrived from <https://minre.gov.ua/news/bilshe-polovyny-zvernen-na-garyachu-liniyu-minreintegraiciyi-protyagom-tyzhnya-stosuvalys> [in Ukrainian].

2. Deiaki pytannia vyplaty dopomohy na prozhyvannia vnutrishno peremishchenym osobam: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.03.2022 № 332. [Some issues of payment of living allowance to internally displaced persons: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 20.03.2022 № 332] Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

3. Pro nadannia shchomisiachnoi adresnoi dopomohy vnutrishno peremishchenym osobam dlia pokryttia vytrat na prozhyvannia, v tomu chysli na oplatu zhytlovo-komunalnykh posluh: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.10.2014 № 505. [On providing monthly targeted assistance to internally displaced persons to cover living expenses, including housing and communal services: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 01.10.2014

№ 505]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

4. Slovnyk ukrainskoi movy. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk v 11 tomakh. Tom 8 (1977). [Dictionary of the Ukrainian language. Academic explanatory dictionary in 11 volumes. Vol. 8]. Retrived from <http://sum.in.ua/s/prozhyvaty> [in Ukrainian].

5. Andriienko I. S. (2019). Adresnist sotsialnoi dopomohy : teoretynnyi ta praktychnyi skladnyky. [Address of social assistance: theoretical and practical component]. *Naukovyi yurydychnyi zhurnal – Scientific legal journal*, 9, 62-67 [in Ukrainian].

6. Kudlaienko S. V., Onofriichuk V. V. (2015). Adresna dopomoha yak skladova sotsialnoi polityky. [Targeted assistance as part of social policy]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok. – Public administration: improvement and development*, 5. Retrived from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2015_5_15 [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia pereliku administratyvno-terytorialnykh odynyts, na terytorii yakykh nadaietsia dopomoha zastrakhovanyim osobam v ramkakh Prohramy "iePidtrymka": rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.03.2022 № 204-r [On approval of the list of administrative-territorial units on the territory of which assistance is provided to insured persons under the "eSupport" Program: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 6.03.2022 № 204-r]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/204-2022-%D1%80/ed20220320#n9> [in Ukrainian].

8. Pro vnesennia zmin do Poriadku nadannia dopomohy na prozhyvannia vnutrishno peremishchenym osobam : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.08.2022 № 923. [On amendments to the Procedure for providing housing assistance to internally displaced persons: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 19.08.2022 № 923] Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/923-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

9. Pro vnesennia zmin do Poriadku nadannia dopomohy na prozhyvannia vnutrishno peremishchenym osobam: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.10.2022. № 1168 [On amendments to the Procedure for providing housing assistance to internally displaced persons: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 14.10.2022. № 1168]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1168-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

10. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib: Zakon Ukrainy vid 20.10.2014 № 1706-VII. [Law of Ukraine "On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons" of 20.10.2014 № 1706-VII]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> [in Ukrainian].

11. Ofitsiinyi sait Ministerstva tsyfrovoy transformatsii Ukrainy. V Dii mozhna bude zminyty mistse prozhyvannia VPO ta skasuvaty status. [Official website of the Ministry of Digital Transformation of Ukraine. In Diia it will be possible to change the place of residence of IDPs and cancel the status]. Retrived from <https://diia.gov.ua/news/v-diyi-mozhna-bude-zminiti-misce-prozhivannya-vpo-ta-skasuvati-status-doluchajtesya-do-zapisu-na-beta-test> [in Ukrainian].

12. Ofitsiinyi sait Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy. Minsotspolityky pidkliucheno do YeISSS vsi rehiony Ukrainy dlia nadannia sotsialnykh posluh VPO. [Official website of the Ministry of Social Policy of Ukraine. The Ministry of Social Policy connected all regions of Ukraine to the UISSS to provide social services to IDPs.]. Retrived from <https://www.msp.gov.ua/news/22268.html> [in Ukrainian].